

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 10. 2014, č. j. 31 Af 24/2014 - 91,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost proti výrokům I., II. a V. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 10. 2014, č. j. 31 Af 24/2014 - 91, **se zamítá.**
- II.** Kasační stížnost proti výrokům III. a IV. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 10. 2014, č. j. 31 Af 24/2014 - 91, **se odmítá.**
- III.** Žádný z účastníků řízení **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Hradci Králové usnesením dne 3. 10. 2014, č. j. 31 Af 24/2014 - 91, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 7. 2013, č. j. 17340/13/5000-14504-711335, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků (výrok I.), nevyhověl návrhu na ustanovení zástupce (výrok II.), vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku za žalobu (výrok III.), zamítl návrh na přiznání odkladného účinku žalobě (výrok IV.) a uložil žalobci zaplatit soudní poplatek za rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku (výrok V.).

V odůvodnění krajský soud uvedl, že z podkladů, které žalobce poskytl, nebylo možné učinit závěr o tom, zda jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Z tvrzení žalobce lze jen dovodit, že nepracuje a nepobírá dávky nemocenského pojištění. Žalobce neuvedl, co mu brání ve výkonu práce, ani zda požádal o přiznání invalidního důchodu, když mu nemocenské dávky byly vypláceny jen do 30. 9. 2012. Žalobce konstatoval, že nemá majetek, který by mohl být zpeněžen, neboť je obestaven nezákonnými exekucemi. Krajský soud však z obsahu spisů v jiných řízeních a z údajů v katastru nemovitostí zjistil, že žalobce

je vlastníkem rozsáhlého nemovitého majetku. Po zhodnocení všech předložených podkladů dospěl krajský soud k závěru, že u žalobce nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků; současně žalobci uložil povinnost zaplatit soudní poplatek 3.000 Kč za žalobu a 1.000 Kč za návrh na přiznání odkladného účinku žalobě. Splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je podle § 35 odst. 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), podmínkou pro ustanovení zástupce, proto soud návrh žalobce na ustanovení zástupce zamítl. Vzhledem k tomu, že žalobce v žádosti o odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí neuvedl žádné skutečnosti, které by odůvodnily použití ustanovení § 73 s. ř. s., krajský soud nemohl přiznat žalobě odkladný účinek.

V kasační stížnosti proti tomuto usnesení žalobce (dále jen „stěžovatel“) namítl, že krajský soud nezohlednil skutkový a právní stav projednávané věci, neboť nepřihlédl k podáním stěžovatele ze dne 31. 8. 2014 a 25. 9. 2014. Konstatoval, že mu bylo upřeno právo vyjádřit se k závěrům soudu a že osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu a ustanovení zástupce v řízení o žalobě bylo důvodné. Stěžovatel požádal Nejvyšší správní soud o osvobození od soudních poplatků, ustanovení zástupce a přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti shrnul průběh řízení před správními orgány a před krajským soudem. Uvedl, že podaná kasační stížnost postrádá konkrétní důvody.

Usnesením ze dne 11. 11. 2014, č. j. 4 As 220/2014 - 15, Nejvyšší správní soud zamítl návrh stěžovatele na ustanovení zástupce, neboť shledal, že ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele.

Nejvyšší správní soud se zabýval otázkou přípustnosti podané kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost proti výrokům III. a IV. napadeného usnesení krajského soudu není přípustná. Důvody nepřipustnosti kasační stížnosti jsou upraveny v § 104 s. ř. s. Podle § 104 odst. 3 písm. b) a c) téhož ustanovení „*[k]asační stížnost je dále nepřipustná proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení, nebo které je podle své povahy dočasné.*“

Výrok III. napadeného usnesení obsahující výzvu k zaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů) je pouze konstatováním zákonné povinnosti stěžovatele vyplývající z § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích. Citované ustanovení určuje, že poplatková povinnost vzniká podáním žaloby; výše poplatku je pak stanovena tímž zákonem. Účelem poplatkové povinnosti je naplnění podmínek řízení tak, aby mohlo být v řízení pokračováno. Výzvu soudu k zaplacení soudního poplatku je proto nutno vnímat jako rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení. Kasační stížnost (její část) směřující proti výroku III. napadeného usnesení je proto nepřipustná ve smyslu ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (shodně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 - 47, www.nssoud.cz).

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu „*[r]ozhodnutí o odkladném účinku žalobě jako procesní institut je zcela nepochybně svou povahou rozhodnutím dočasným, neboť má pouze omezené trvání; není-li zrušeno soudem, zaniká z moci zákona. ... Dočasnou povahu má i rozhodnutí, jímž byl - jako v případě stěžovatele - návrh na přiznání odkladného účinku žalobě zamítnut.*“ (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 12. 2004, č. j. 5 As 52/2004 - 172, publ. pod č. 507/2005 Sb. NSS). Dočasnost rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku pramení z toho, že přiznáním odkladného účinku žalobě se pozastavují účinky napadeného rozhodnutí správního orgánu jen do skončení řízení před soudem (§ 73 odst. 3 s. ř. s.), pokud soud usnesení o přiznání odkladného účinku nezruší dříve (§ 73 odst. 5 s. ř. s.). Kasační stížnost stěžovatele směřující proti výroku IV. napadeného usnesení je proto nepřipustná ve smyslu ustanovení § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s.

pokračování

Na základě shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost v části směřující proti výrokům III. a IV. napadeného usnesení krajského soudu odmítl podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. jako nepřipustnou. Ve zbylém rozsahu shledal kasační stížnost přípustnou.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu „*[v] řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem*“ (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, www.nssoud.cz).

Citovaný právní názor lze bezpochyby aplikovat též v projednávané věci, neboť striktní trvání na podmínce zaplacení soudního poplatku za řízení o kasační stížnosti by způsobilo jen řetězení téhož problému, případně by mohlo vést k nepřipustnému odepření přístupu k Nejvyššímu správnímu soudu. S ohledem na tuto skutečnost netrvá Nejvyšší správní soud na platbě soudního poplatku, ani na povinném zastoupení advokátem.

Nejvyšší správní soud nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, a to z toho důvodu, že přiznáním odkladného účinku se podle § 73 odst. 3 s. ř. s. pozastavují účinky napadeného rozhodnutí pouze do skončení řízení před soudem. Rozhodování o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku by tedy nemělo žádný smysl za situace, kdy se řízení tímto rozsudkem končí a rozsudek je vydán neprodleně po nezbytném poučení a po obdržení soudního spisu Krajského soudu v Hradci Králové.

Nejvyšší správní soud přezkoumal výroky I., II. a V. napadeného usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. Z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že ji stěžovatel podal z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. „*[k]asační stížnost lze podat pouze z důvodu tvržené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*.“ Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. „*[k]asační stížnost lze podat pouze z důvodu tvržené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé*.“

Kasační stížnost není důvodná.

Námítce stěžovatele, že krajský soud nepřihlédl k podáním stěžovatele ze dne 31. 8. 2014 a 25. 9. 2014 Nejvyšší správní soud nepřisvědčil. Ze spisu krajského soudu vyplývá, že přípis stěžovatele ze dne 31. 8. 2014 obsahuje výlučně nadmíru obecná tvrzení. Krajský soud proto vyzval stěžovatele, aby vyplnil formulář Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Stěžovatel tak učinil přípisem ze dne 25. 9. 2014, jehož obsah krajský soud výslovně shrnul a zhodnotil v napadeném usnesení, a to zcela dostačujícím způsobem. Tvrzení stěžovatele, že krajský soud nezohlednil jeho přípisy, se proto nezakládá na skutečnosti.

K námítce, že krajský soud rozhodl na základě domněnek, ke kterým nebylo možné se vyjádřit a které jsou v rozporu s předloženými podklady, Nejvyšší správní soud již stěžovateli v minulosti sdělil, že český právní řád soudům nestanoví, aby s účastníky řízení konzultovaly své úvahy (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 10. 2014,

č. j. 4 Afs 177/2014 - 24). Stěžovatel měl možnost přednést veškerá svá tvrzení a nahlížet do spisu. Skutečnosti a úvahy uvedené v odůvodnění napadeného usnesení jsou zcela koherentní a plně podložené spisovým materiálem.

Nejvyšší správní soud opakovaně konstatuje, že podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zplášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“ Základní podmínku pro osvobození od soudních poplatků tedy tvoří povinnost žadatele doložit, že nemá dostatečné prostředky. Tuto podmínku však stěžovatel v průběhu celého řízení před Krajským soudem v Hradci Králové nesplnil. Prohlášení stěžovatele o osobních, majetkových a výdělkových poměrech neobsahovalo všechny informace relevantní pro posouzení, zda jsou splněny podmínky pro jeho osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel v něm neoznačil svůj majetek větší hodnoty (ačkoliv je zjevné, že takový vlastní), přesnou výši svých dluhů a jejich splátek, ani nevyčísлил své běžné životní náklady. Rovněž neuvedl, z jakých prostředků financuje své běžné výdaje a splácí své dluhy. Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu „[p]ovinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje“ (srov. usnesení tohoto soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud uzavírá, že stěžovatel věrohodně a úplně neprokázal svou majetkovou a výdělkovou situaci. Stěžovatel tedy nedoložil, že nemá dostatečné prostředky, proto krajský soud rozhodl správně, pokud mu osvobození od soudního poplatku nepřiznal.

Podle § 35 odst. 8 věta první s. ř. s. „[n]avrhovatelé, u něbož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.“

Prvotní podmínkou pro ustanovení zástupce soudem je existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Jak již bylo uvedeno výše, stěžovatel znemožnil objektivní posouzení svých aktuálních poměrů a nedoložil, že nemá dostatečné prostředky. Existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků tak nebyla prokázána, tudíž nebyla splněna ani podmínka pro ustanovení zástupce soudem. Krajský soud proto rozhodl správně, pokud návrhu žalobce na ustanovení zástupce nevyhověl.

Výrok V. napadeného usnesení není pouhou výzvou k zaplacení soudního poplatku, neboť povinnost zaplatit poplatek za návrh na přiznání odkladného účinku vzniká teprve právní mocí rozhodnutí, jímž bylo stěžovateli uloženo, aby tento poplatek zaplatil (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 2. 2012, č. j. 1 As 27/2012 - 32). Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost směřující proti tomuto výroku projednal věcně a shledal, že není důvodná. Stěžovatel ve vztahu k tomuto výroku neuvedl žádné relevantní námitky, lze tudíž toliko obecně konstatovat, že nepřiznal-li krajský soud stěžovateli osvobození od soudních poplatků, musel mu v souladu se zákonem uložit zaplacení soudního poplatku za rozhodnutí o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku žalobě.

pokračování

Nejvyšší správní soud uzavírá, že nezjistil namítanou nezákonnost napadeného rozhodnutí, a proto kasační stížnost v části směřující proti výrokům I., II. a V. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 10. 2014, č. j. 31 Af 24/2014 - 91, zamítl jako nedůvodnou.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a odst. 3 věty první ve spojení s § 120 s. ř. s. Kasační stížnost proti výrokům III. a IV. napadeného usnesení byla odmítnuta, ve zbývajícím rozsahu kasační stížnosti nebyl stěžovatel úspěšný. Žalovaný požadoval paušální náhradu nákladů ve výši 300 Kč v souvislosti s jedním úkonem právní služby, spočívajícím v písemném vyjádření ke kasační stížnosti podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Žalovaný dovodil, že má nárok na paušální náhradu nákladů na základě § 36 odst. 1 s. ř. s. a nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13. K návrhu žalovaného Nejvyšší správní soud konstatuje, že rovnost účastníků řízení podle § 36 odst. 1 s. ř. s. není nikterak narušena, pokud žalovanému správnímu orgánu není v soudním řízení správním, ve kterém měl plný úspěch, přiznána paušální náhrada nákladů řízení. Ve smyslu § 13 odst. 1 a 3 advokátního tarifu náleží náhrada hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s poskytnutím právní služby advokátovi, přičemž nedohodli-li se advokát s klientem na jiné paušální částce, činí tato částka 300 Kč za jeden úkon právní služby. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13, „[z]ásadu rovnosti účastníků řízení ve smyslu článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod naplňuje přiznání paušální náhrady coby náhrady hotových výdajů podle jejich demonstrativního výčtu v § 137 odst. 1 občanského soudního řádu i účastníkovi řízení, který advokátem zastoupen není, a to v situacích, v nichž by účastníkovi řízení zastoupenému advokátem byla přiznána taková náhrada podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu.“ A contrario z citovaného nálezu Ústavního soudu vyplývá, že paušální náhradu nákladů nelze přiznat účastníku řízení, pokud by mu paušální náhrada nákladů nepříslušela ani při zastoupení advokátem. Taková situace zcela jednoznačně nastala v nyní posuzované věci. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2007, č. j. 6 As 40/2006 - 87, publ. pod č. 1260/2007 Sb. NSS, „(...) v případě, že v soudním řízení správním vystupuje jako účastník orgán veřejné správy v oboru své působnosti, není v zásadě důvodně vynaloženým nákladem, pokud se v takovém řízení nechá zastoupit. (...) Stejně tak Vrchní soud v Praze konstatoval, že povinnost správního úřadu jím vydané rozhodnutí hájit na soudě proti správní žalobě představuje samozřejmou součástí povinností plynoucí z běžné správní agendy. Nelze proto spravedlivě žádat na žalobci, aby hradil náklady, vzniklé tím, že správní úřad udělil k zastupování plnou moc advokátovi (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 1998, č. j. 6 A 90/96 - 23).“ Podle citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu by žalovanému nemohla být přiznána paušální náhrada nákladů, pokud by byl zastoupen advokátem, a proto ve smyslu citovaného nálezu Ústavního soudu mu tato náhrada nemůže být přiznána ani v případě, že zastoupen není. Žádný z účastníků řízení tedy nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. listopadu 2014

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu